

Vic, ciutat, gairebé, universitària

Tot i l'increment notable de l'alumnat i el paper decisiu en la descentralització acadèmica, els EUV no aconsegueixen el reconeixement com a universitat.

El que va nàixer com un projecte no aconsegueix ser una realitat. Tot i que els Estudis Universitaris de Vic (EUV) voregen ja els 3.500 estudiants en les diverses branques acadèmiques —3.442 enguany, per a ser exactes—, una xifra que, per altra banda, porta una progressió *in crescendo*, el fet d'estar adscrit a les universitats centrals continua sent el llast que els impedeix desenvolupar-se plenament. Tenen un paper estratègic en unes comarques amb una potent dinamització. Són l'eix descentralitzador dels nuclis acadè-

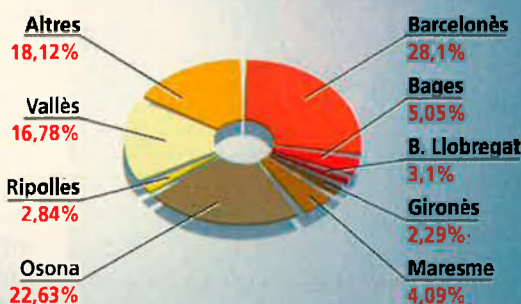

Alumnes matriculats als EUV

Escola de Mestres	618
Escola d'Infermeria	338
Escola d'Empresarials	1.405
Escola Politècnica	828
Facultat de Traducció i Interpretació	253
Total EUV	3.442

Els Estudis Universitaris de Vic

Procedència geogràfica de l'alumnat

ORIGEN: N'ART, 7

CARME PUERTOLAS

mics més densament poblats; però, fan un paper d'arrelament dels estudis al seu medi. Tot i això la seua situació, a hores d'ara, resulta delicada i confusa.

Van sorgir d'una iniciativa massa optimista i un punt utòpica que es desenvolupava a finals dels anys 70 en la mateixa comarca d'Osona, però que trobava els seus orígens en una realitat acadèmica creada per Felip III de Castella, el 1599, ara fa gairebé quatre-cents anys. La Universitat Literària de Vic desapareixia el 1717, com la resta de les de Catalunya, per ordre de Felip V i sota l'hegemonia de la influent Universitat de Cervera. De la instància acadèmica, no se'n va saber res més fins a principi dels anys 70, quan una llei del ministre Villar Palacín va exigir que totes les escoles de magisteri havien de transformar-se en escoles universitàries. La de Vic, que va renunciar-hi, es va veure abocada a la inevitable desaparició. No es podia, doncs, deixar morir una tradició d'estudis superiors que, d'altra banda, les ciutats amb tradició universitària fins a començament del segle XVIII ja havien recuperat.

Corrien els primers anys de la transició i una incipient recuperació de les llibertats. Semblava que tot canviaria i l'anomenada –tan sols anomenada perquè no va arribar a fer-se realitat– Universitat Lliure de Catalunya posava en guàrdia les instàncies polítiques. D'una banda, el seu nom sonava gairebé a subversió secessionista, tot i que “per a mi, lliure significa independent de l'estat, o no subordinada”, afirma Ricard Torrents, actual director general dels Estudis Universitaris de Vic i ànima d'aquell projecte. Però lliure també retrobava el concepte primigeni de la universitat antiga, finançada per entitats privades i una notable presència del poder consistorial. Era, doncs, la manera d'arrelar plenament la universitat al medi on es desenvolupava.

Però hi havia més: el fet que la proposta es llançara des d'una perifèria –entesa en el pitjor

sentit de la paraula– no es veia amb bons ulls en l'àmbit polític. La Universitat Lliure de Catalunya pretenia la desmassificació d'una Barcelona que començava aleshores a patir una macrocefàlia amb indicis patològics; però representava també un primer intent descentralitzador en favor d'una comarcalització molt deixada de banda. A més, la necessitat d'implantació en el territori feia d'aquest sistema universitari una entitat que no sols potenciava el poder municipal sinó que també es posava al servei de Catalunya. “Tots els països tenen les universitats al servei de la pròpia societat, dels interessos nacionals– afirma Torrents–. Les universitats estan arrelades en un país; i si no són les universitats de Catalunya les que estan al seu servei, no ho estaran les altres.”

Un projecte massa utòpic que va topar amb la Llei de Reforma Universitària, homogeneitzant arreu de l'estat espanyol. Els programes d'estudis, cicles i cossos es regien, a partir d'unes impositions que ignoraven qualsevol denominació d'origen –Universitat de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya o Universitat Autònoma de Barcelona. “Al meu entendre, des de Catalunya es va contribuir a consolidar un sistema universitari espanyol, gràcies a totes les concessions que es van fer durant la transició. S'ha fet universitat de la manera que menys costa: mentre hi ha diners es construeixen edificis, però l'esperit no ha canviat”, explica Torrents.

Els mestres van ser els primers. Enmig d'aquest escenari entre confús i utòpic, el 1977 naixia l'Escola de Mestres com a primer motor dels futurs EUV; i quatre anys més tard, el 1981, s'hi afegia Infermeria, totes dues amb un fort component professional que les situava a cavall entre el món acadèmic i la formació professional. “La nostra tasca era preparar professionals. Per aquesta raó, en passar a ser escoles universitàries corrien el risc de perdre aquesta relació amb el món laboral, tot limitant-se a un nivell més teòric”, afirma Torrents.

El 1987, l'Escola d'Empresarials creada aquell any, l'Escola de Mestres i els estudis d'Infermeria es consolidaven sota l'emblema d'Estudis Universitaris de Vic. Es desencadenava aleshores un procés d'adscripcions a les universitats centrals mentre s'esperava la llunyana possibilitat d'esdevenir universitat amb entitat pròpia. Mentrestant, els alumnes de magisteri, empresarials i infermeria, es titulaven, els dos primers, per la Universitat de Barcelona; i els

tercers, per la Universitat Autònoma.

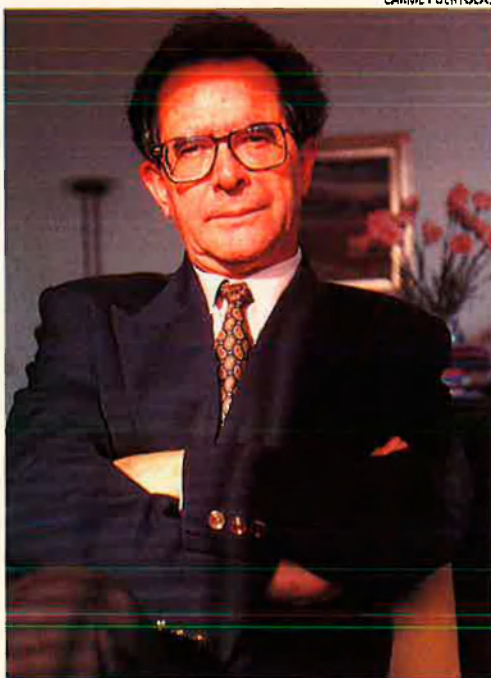
Però hi havia més: mentre que les altres ciutats que havien gaudit en la història d'universitat, com eren Girona, Lleida o Tarragona, anaven, de mica en mica, aconseguint una emancipació del centralisme barceloní –probablement pel pes polític que representa ser capital de província–, Vic creixia en adscripcions. Mentre que el 1989 es posava sobre el tauler la construcció de la quarta universitat de Catalunya que, contràriament al que desitjaven molts, no s'ubicaria ni al Maresme ni al Baix Llobregat sinó al centre històric de Barcelona i sota la marca d'Universitat Pompeu Fabra, a la llista de carreres vigatanes s'afegien la d'Agronomia i la d'Informàtica de Gestió, dependent de la Universitat Politècnica de Catalunya i a les quals se sumaria un any més tard Telecomunicacions; i el 1993, Traducció i Interpretació.

A hores d'ara, els Estudis Universitaris de Vic compten amb sis diplomatures i una llicenciatura –Traducció i Interpretació–, i no poden seguir un programa d'estudis propi pel fet d'estar adscrits a les universitats d'origen. Però també els és impossible esdevenir públics per no arribar al nombre de carreres exigides. Aquesta és, potser, la gran contradicció del projecte: una titularitat privada –la Fundació Universitària Balmes– que ha de respondre a exigències públiques. Per aquesta raó, Vic no acaba d'encaixar en el sistema.

Els alumnes, a diferència de les universitats d'origen, són una de les fonts de finançament dels EUV, ja que les matrícules oscil·len entre 350.000 i 600.000 pessetes, "que és el costa un estudiant a l'estat", assegura Torrents. D'aquesta quantitat a pagar per l'alumnat, un 22% va destinat a les universitats d'adscripció per drets de matrícula oficial: un percentatge que enguany es tradueix a 50 milions de pessetes. Una situació confusa que fa que l'alumnat no produeixi cap despesa a l'administració –ja s'ho paguen ells– però que, d'altra banda, el caràcter d'adscripció obliga els EUV a acceptar alumnes que accedeixen per la inscripció universitària aliena, sense poder imposar els propis requisits selectius.

No obstant això, si als estudiants de la comarca –un 22,63% de l'alumnat– o de les comarques veïnes els compensa no desplaçar-se a Barcelona, un 28,1% de l'alumnat procedeix per contra del Barcelonès. Unes dades que fan

CARME PUÉRTOLAS

Ricard Torrents. La seua història s'identifica amb els avatars dels estudis de grau superior a la ciutat de Vic.

pensar que no es tracta tant d'un centre "perifèric" de segona fila com d'uns estudis superiors incipients i amb una dinàmica especial. A més, la millora de la xarxa viària –desdoblament de la N-152 i la recent obertura del tram de l'Eix Transversal Vic-Girona– en faciliten l'accés des d'altres punts de la geografia catalana. El cas és que si amb paràmetres de densitat, la quota de 20.000 alumnes per universitat representa el llistó per sota del qual encara existeixen garanties de qualitat sense massificacions, el cap-i-casal del Principat compta actualment al voltant dels 80.000 estudiants. Si Vic té un poc menys de 3.500 alumnes, la seua voluntat és arribar als 6.000 o 7.000, per tal de configurar una ciutat universitària mitjana, com en els casos de Gran Bretanya o Alemanya.

El llarg camí cap a la universitat. Quan la Fundació Universitària Balmes (FUB), titular dels EUV, va ser creada el 1984 pretenia una continuïtat dels estudis com a base i preàmbul d'una futura universitat. Regulada per la Llei de Fundacions Privades, l'Ajuntament de la ciutat en fou el soci fundador i, per tant, el seu alcalde, fóra del color que fóra, –avui el convergent Jacint Codina– hauria d'ostentar la presidència de l'esmentada Fundació. La solució assegurava la pervivència dels EUV independentment de la tendència política que governara la casa consistorial.

Però en l'actualitat, la FUB ha arribat al sostre de carreres que permet un decret de mínims –recorregut per cert, al Tribunal Constitucional per la Generalitat de Catalunya–. Un mateix titular –en aquest cas, la FUB– no pot tenir més de set carreres; per contra, la creació d'una universitat privada requereix com a mínim vuit estudis, tres dels quals han de ser de cycle superior i un d'aquests tres ha de ser una carrera experimental, com ara una enginyeria. "Nosaltres ja hem tocat sostre. Ara hem de fer el pas a universitat", afirma Torrents. "Tenim preparades les llicenciatures d'Administració i direcció d'empreses, i la d'Enginyeria agrònoma superior per la qual cosa s'haurà de constituir, probablement, una nova fundació que empare les noves carreres". Una progressió lenta però que canalitza la filosofia dels EUV com a futura universitat, arrelada i integrada en un medi especialitzat en indústries agroalimentàries.

El camí que han recorregut els EUV amb l'Escola de Mestres com a preliminars, sembla que albira el seu final, segons afirmen els responsables: "La veurem nàixer durant la pròxima legislatura". 1999, una data que podria ser emblemàtica: final de mil·lenni i quatre-cents anys després del naixement de la Universitat de Vic. Ara, el repte haurà de prendre'l la ciutat de Vic com a nou espai residencial i cultural, dinàmic i il·lèpol per una clientela que no es conforma amb poc.

Eliseu T. Climent